

2024-01-26 Nr. NV-225

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-23-1858(2), 23-1859(2) TAIS-23-15179(3); 23-15180(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDIACIJOS ĮSTATYMO NR. X-1702 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 21, 22, 23, 26, 28, 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 31 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Teisingumo ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-01-16	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Mediacijos įstatymo Nr. X-1702 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 21, 22, 23, 26, 28, 29 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 31 straipsniu įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) siekiama tobulinti mediacijos paslaugų teikimo teisinį reguliavimą, teikti kokybiškesnes mediacijos paslaugas šeimos ginčiuose ir sudaryti geresnes sąlygas taikiam ginčų sprendimui mediacijos būdu.

Įstatymo projekto parengimą sąlygojo nepakankamas mediatorių veiklos koordinavimas, nes jie nėra vienijami Lietuvos mediatorių rūmų (toliau – LMR), kurie neįtraukti į mediacijos valdymo subjektų sąrašą, teisės aktuose neįtvirtintos mediatorių profesinės savivaldos nuostatos, nevieningas mediatorių mokymo ir kvalifikacijos kėlimo, mediacijos praktikos apibendrinimo procesas, dėl ko kyla rizika mediacijos paslaugų kokybei bei atitikimo ginčo šalių poreikiams; taip pat siekis efektyvinti ginčo sprendimo būdus, didinti mediacijos poveikį ginčo šalims ir mažinti ginčų teisenos mastą.

Įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant į:

Teisingumo ministro 2022 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. 1R-119 „Dėl Privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose galiojančio teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimo atlikimo“ atlikto Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo ir Mediacijos įstatymo Nr. X-1702 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymu nustatyto privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose galiojančio teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimo rezultatus;

- Vyriausybės strateginės analizės centro atliktą Privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimą ir rekomendacijas.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Įstatymo projektu siūloma:

1. Įtvirtinti ir stiprinti mediatorių savivaldą:

- nustatyti, kad mediatorių savivalda įgyvendinama per Lietuvos mediatorių rūmus (toliau – LMR), LMR įtvirtinti kaip viešojo administravimo subjektą, pavesti jam rūpintis mediatorių profesine savivalda, įtraukti jį į mediacijos valdymo subjektų sąrašą;

- perskirstyti funkcijas tarp Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau – VGTPT) ir LMR mediacijos srityje - VGTPT palikti administruoti privalomąją mediaciją, kiek tai susiję su valstybės finansinių išteklių panaudojimu, o LMR perduoti iš VGTPT Mediatorių sąrašo sudarymo ir tvarkymo, mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo ir kitas funkcijas;

- iš VGTPT LMR perduoti mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo funkciją, panaikinti valstybės rinkliavą už asmenų įrašymą į Mediatorių sąrašą, mediatorių kvalifikacinio egzamino laikymą, nustatant, kad už šiuos veiksmus būtų mokama LMR ir pavesti teisingumo ministrai nustatyti apmokėjimo už mediatorių kvalifikacinį egzaminą, apmokėjimo už įrašymą į mediatorių sąrašą tvarką, suderinus su LMR (analogiška teisingumo ministro nustatyta advokatų kvalifikacinio egzamino, advokatų veiklos organizavimo egzamino ir apmokėjimo už juos tvarkai, suderintai su Lietuvos advokatūra).

2. Gerinti duomenų apie privačiai teikiamas privalomosios mediacijos paslaugas valdyseną:

- įtvirtinti mediatoriaus pareigą kasmet iki kovo 1 dienos per Teisinės pagalbos paslaugų informacinę sistemą (TEISIS) pateikti metinę mediatoriaus veiklos ataskaitą apie praėjusiais kalendoriniais metais įvykdytų mediacijų rūšis ir skaičius; o LMR - kasmet iki balandžio 1 d. LMR interneto svetainėje paskelbti apibendrintą ataskaitą apie mediatorių įvykdytas mediacijas;

- nustatyti LMR teisę (kuri šiuo metu numatyta VGTPT) gauti informaciją iš Informatikos ir ryšių departamento, Viešojo valdymo agentūros, teisėsaugos, kontrolės ir kitų institucijų, įstaigų ar įmonių tuo atveju, kai

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

yra pagrįstų abejonių dėl asmens, siekiančio būti įrašytu į Mediatorių sąrašą, atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimams.

3. Stiprinti mediatorių kvalifikacijos tobulinimo priežiūrą, veiklos vertinimą:

- mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo funkciją iš VGTPT perduoti LMR.
- nustatyti pareigą mediatoriams kas trejus metus (vietoje šiuo metu nustatytų 5 metų), pateikti LMR kvalifikacijos tobulinimą įrodančius dokumentus;
- įtvirtinti institucinę mediatorių veiklos vertinimo komisijos sudėtį, komisijos veiklos ir sprendimo priėmimo nuostatas.

4. Efektyvinti įtraukimą į mediaciją ir mediacijos vykdymą:

- nustatyti detalią ginčo šalies informavimo apie privalomąją mediaciją tvarką ir terminus, taip pat terminus atvejams, kai viena iš ginčo šalių gyvena kitoje valstybėje;
- pakeisti vartojamą sąvoką „pasitarimas“ į sąvoką „individualus susitikimas“ ir nustatyti, kad mediatoriui nusprendus vykdyti individualius susitikimus, jie turi būti inicijuoti su abiem ginčo šalimis;
- nustatyti, kad civilinio ginčo mediacijos metu gali dalyvauti ginčo šalys ir mediatorius, o kartu su ginčo šalimis gali dalyvauti ir jų atstovai;
- patikslinti galiojančiame teisiniame reguliavime įtvirtintą mediacijos konfidencialumo principo turinį (paslapyje saugoma visa mediacijos proceso informacija, išskyrus tą, kuri reikalinga patvirtinti ir įvykdyti taikos sutartį arba užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms).

5. Pakeisti mediacijos paslaugų apmokėjimo iš valstybės biudžeto lėšų mechanizmą:

- atsisakyti mediacijos paslaugų, apmokamų iš valstybės biudžeto lėšų, apmokėjimo detalaus reguliavimo įstatyminiu lygiu, o mediacijai skiriamų ir apmokamų valandų skaičių reglamentuoti Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimo Nr. 364 „Už Antrinės teisinės pagalbos teikimą, koordinavimą ir mediacijos teikimą mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės) nuostatomis.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymo projekte siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės pakeisti Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ bei Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimą Nr. 364 „Dėl Už antrinės teisinės pagalbos teikimą, koordinavimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“.

Taip pat reikės pakeisti Teisingumo ministro 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1R-289 „Dėl Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo įgyvendinimo“ patvirtintus: Mediatorių sąrašo ir informacijos apie laikinai mediacijos paslaugas teikiančius asmenis sudarymo ir tvarkymo tvarkos aprašą; Mediatorių kvalifikacinio egzamino komisijos nuostatus; Mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašą; Mediatorių kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašą; Mediatorių veiklos vertinimo komisijos nuostatus; Teisingumo ministro 2018 m. liepos 16 d. įsakymą Nr. 1R-124 „Dėl Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

Įstatymo projekto rengėjai nurodo, kad planuojant, jog nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus nuostatomis dėl privalomajai mediacijai vykdyti skiriamų valandų, apmokamų iš valstybės biudžeto didinimo, 2024 m. reikalingos papildomos valstybės biudžeto lėšos bus skiriamos iš VGTPT skirtų 516 tūkst. Eur asignavimų.

Atsižvelgiant į VGTPT duomenis, rodančius 25 proc. privalomųjų mediacijų skaičiaus augimą per 2023 m. I–III ketv. ir planuojant atitinkamą privalomųjų mediacijų skaičių 2024 ir 2025 m., 2024 m. planuojama panaudoti 22 000 Eur valstybės biudžeto lėšų daugiau nei 2023 m. VGTPT skirta asignavimų suma, o 2025 m. iš viso bus reikalinga 645 000 Eur valstybės biudžeto lėšų arba 129 000 Eur daugiau nei 2024 m. VGTPT skirta asignavimų suma.

TEISIS funkcionalumams įdiegti, kuriais būtų suteikiamos galimybės LMR vykdyti funkcijas per TEISIS, taip pat TEISIS įdiegiant papildomus funkcionalumus mediatorių metinių veiklos ataskaitų teikimui 2024 m. reikės apie 100 000 Eur valstybės biudžeto lėšų. Šiuo metu yra identifikuojami ir su Registrų centru planuojami ir derinami konkretūs TEISIS pakeitimo darbai, todėl reikalinga valstybės biudžeto lėšų suma gali būti mažesnė.

STEBĖSENA

Mediacijos teisinio reguliavimo stebėsenos subjektai ir objektai yra nustatyti Mediacijos įstatymo 3 straipsnyje – Teisingumo ministerija organizuoja ir atlieka Mediacijos įstatymo nustatyto teisinio reguliavimo stebėseną; Teisėjų taryba – teisminės mediacijos stebėseną, o Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininkas – neteisminės administracinių ginčų mediacijos stebėseną.

Pagal Įstatymo projekto nuostatas, LMR rengtų ir kasmet iki balandžio 1 dienos LMR interneto svetainėje paskelbtų ataskaitą apie praėjusiais kalendoriniais metais įvykdytas mediacijas.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Įstatymo projekto derinime dalyvavo Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Finansų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos mediatorių rūmai, Teisėjų taryba, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, Lietuvos administracinių ginčų komisija, Lietuvos antstolių rūmai, Lietuvos notarų rūmai, Lietuvos advokatūra, Nacionalinė

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

teismų administracija, Valstybės įmonė Registrų centras.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymo projektas su institucijomis iš esmės suderintas.

Nacionalinė teismų administracija ir Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba pastabų ar pasiūlymų Įstatymo projektui neturėjo.

Į dalį iš Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos mediatorių rūmų, Lietuvos administracinių ginčų komisijos, Lietuvos advokatūros, Valstybės įmonės Registrų centro gautų pastabų ir pasiūlymų atsižvelgta, likusios pastabos ir pasiūlymai suderinti darbo tvarka.

Į dalį Lietuvos antstolių rūmų ir Lietuvos notarų rūmų pastabų ar pasiūlymų atsižvelgta, dalis jų taip pat suderinta darbo tvarka, dėl nesuderintų pastabų teikiama derinimo pažyma. Įstatymo projekto rengėjų argumentai, kuriais remiantis neatsižvelgiama į pastabas dėl perteklinio ir nesuderinamo su kitais teisės aktais privalomo narystės LMR reikalavimo, mediatorių mokymo turinio, o ne išklausomų mokymo valandų skaičiaus (Lietuvos notarų rūmų pastaba) ir dėl privalomos mediacijos įtvirtinimo vykdomosiose bylose dėl bendravimo su vaiku tvarkos vykdymo bei priverstinio vaiko perdavimo (Lietuvos antstolių rūmai), pagrįsti Įstatymo projekto tikslais, uždaviniais ir siūlomo naujojo teisinio reguliavimo dalyku bei apimtimi.

Teisėjų taryba per nustatytą terminą pastabų ar pasiūlymų Įstatymo projektui nepateikė.

Finansų ministerijos pasiūlymai įvertinti ir į juos bus atsižvelgta planuojant TEISIS atnaujinimo darbus.

Tarpinstituciniame pasitarime Konkurencijos tarybos pateikta pastaba suderinta darbo tvarka, Įstatymo projektas aiškinamasis raštas papildytas argumentais, kad siūlomi pakeitimai neturės poveikio laisvai ir sąžiningai konkurencijai mediacijos srityje.

Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės pastabos ir siūlymai suderinti darbo tvarka.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų ir pasiūlymų Įstatymo projektui neturi (2024 m. sausio 25 d. išvada Nr. NV-210).

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Įstatymo projektu prisidedama prie Aštuonioliktosios Vyriausybės programos, kuriai pritarta Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 186 papunktyje numatyto siekio – siekdami kokybiško teismų darbo, tęsime teisinio reguliavimo peržiūrą atsisakant teismams nebūdingų funkcijų, plečiant ikiteisminį ginčų sprendimą ir skatinant mediaciją – įvykdymo. Įstatymo projektu taip pat užtikrinamas Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 8.3.5 papunktyje numatytos priemonės „Atlikti privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimą“ tęstinumas, kadangi Įstatymo projektu yra įgyvendinamos ex post vertinimo ataskaitoje pateiktos rekomendacijos.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Artūras Norkevičius

Viešojo valdymo grupė, vyresnysis patarėjas